

Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences

Journal home page:
<http://ijournal.uz/index.php/jartes>

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL TOURISM IN UZBEKISTAN

Muxtoraliev Mirodiljon¹

Urganch State University

KEYWORDS

Tourism, digital tourism,
perspective, artificial
intelligence, tourism
infrastructure

ABSTRACT

This article describes the features and prospects of digital tourism development in Uzbekistan.

2181-2675/© 2023 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.10041659

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Student of the field of tourism at the Faculty of Social and Economic Sciences, Urganch State University, Uzbekistan

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

Turizm, raqamli turizm,
istiqbol, sun'iy intellekt,
turizm infratuzilmasi

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Ushbu maqolada O'zbekistonda raqamli turizmni rivojlantirish xususiyatlari va istiqbollari yoritilgan.

Bugungi kunda O'zbekistonda raqamli turizmni rivojlantirish uzoq muddatli istiqboli yo'nalishlarga ega. Chunki, zamonaviy axborot texnologiyalari internet tarmog'idan foydalanishni kengaytirish, vositachilarning yangi turlarini shakllantirish, xizmatlarni farqlash va individuallashtirishning yangi imkoniyatlari paydo bo'lishi va xabarlarini internet orqali yetkazib berish orqali turizm sohasida sezilarli o'zgarishlarni amalga oshirmoqda. Bugungi kunda mehmondo'stlik va sayyohlik sohasida yangi texnologiyalar va internetning ta'siri kun sayin oshib bormoqda. Bu tadbirkorlik faoliyatini, yetkazib beruvchilar va potensial xaridorlar o'rtasidagi munosabatlarni o'zgartiradi va xizmat ko'rsatish qulayligi, tezligi va sifati to'g'risidamutlaqo yangi g'oyani shakllantiradi.

Raqamli turizmni rivojlantirish istiqbollari zamonaviy raqamli davrlarga ega bo'ladi. Chunki, jahon iqtisodiyoti o'zgarishida texnologiya, globallasuv va atrof-muhitga e'tiborning kuchayishi kabi ko'plab omillar ta'sir etmoqda. Xususan, zamonaviy raqamli davrga quyidagi individual omillar xos bo'ladi (1-rasm):

1-rasm. Zamonaviy raqamli davrning tarkibi va unsurlari²

Ushbu rasmga ko'ra, bugungi kunda an'anaviy emas, balki raqamli turizm biznesni rivojlantirish mumkin. Har xil turdagi ma'lumotlarni (audio, video, foto va matn) ko'rinishda raqamli namoyish etish imkoniyati turizm sohasida yangi imkoniyatlarni ochmoqda. Bunda shaxsiy kompyuterlarni bir-biriga tarmoq orqali ulash, mijoz vakolatxonalarini yaxlit birlashtirishga imkon berdi. Internet foydali savdo kanali, hamda korxonalar va tayyor mahsulot va xizmatlar iste'molchilari o'rtasidagi aloqa vositasiga aylandi.

Zamonaviy bozor sharoitida raqobatbardosh bo'lish uchun korxonalar internet

² Muallif ishlanmasi

texnologiyalarini o'z strategik maqsadlariga moslashtira olishlari lozim, aks holda raqobatda ortda qolish xavfi mavjud. Raqamli davrda marketing strategiyasi biznesni yuritishning yangi shakllarini o'z ichiga olishi, iste'molchilar va yetkazib beruvchilar (sheriklar va sotuvchilar) uchun ustunlik yaratishi kerak. Elektron biznesda intranet, ekstranet va internet texnologiyalari korxonaning samaradorligini oshirish imkoniyatini beradi.

O'zbekistonda raqamli turizmni rivojlantirish uchun resurslar yetarli bo'lishi lozim. Raqamli iqtisodiyot, elektron biznes hamda elektron tijorat uchun zaruriy bo'lgan resurslar jumlasiga esa quyidagilarni kiritish mumkin [1]:

- hisoblash-kommunikatsion infratuzilmalar;
- turli xildagi raqamli texnologiyalar;
- tezkor internet tizimi;
- turli bloklar;
- raqamli iqtisodiyot sohasida tayyorgarlik ko'rgan inson resurslari;
- biznes modellar;
- intellektual onlayn ishlab chiqarish;
- moliyaviy ta'minot;
- kraudsorsing va kraudfunding tashkil qilish imkoniyatlari.

Ayniqsa, bu borada sanoat sohasida sun'iy intellekt tizimlari jahon bozorida tez rivojlanayotgan tizimlardan biri hisoblanadi va 2021-yilga qadar bozorning o'rtacha yillik o'sishi 53 foiz miqdorida prognozlashtirilmoqda. Bu holat bevosita O'zbekistonda raqamli turizmni rivojlantirish istiqbollarini belgilaydi (1-jadval).

1-jadval. 2025-yilga qadar sun'iy intellektning jahon bozorida rivojlanish prognozi (mlrd. AQSh dollari)³

№	Yillar	Prognoz qiymatlari
1.	2016	643,7
2.	2017	1247,6
3.	2018	2212,7
4.	2019	3733,8
5.	2020	6076,1
6.	2021	9550,7
7.	2022	14427,7
8.	2023	20792,1
9.	2024	28424,7
10.	2025	36818,6

Shuningdek, PwC guruhi baholashiga ko'ra, 2030-yilga qadar sun'iy intellekt texnologiyalarining jaxon iqtisodiyotining rivojlanishiga qo'shadigan hissasi 15,7 mlrd. AQSh dollarni tashkil etadi va ulardan 9,1 trln. AQSh dollar ishlab chikarish samaradorligiga

³ Muallif hisob-kitoblari

va 6,6 trln. AQSh dollar iste'mol samaradorligi hisobiga to'g'ri keladi. Shuningdek, mutaxassislar prognozlariga ko'ra, 2030 yilda sun'iy intellekt samaradorligidan ko'riladigan foyda teng taqsimlanmagan bo'ladi. Jumladan, Xitoyga eng katta ulush to'g'ri keladi (YaIM 26,1 foiz yoki 7 trln. AQSh dollari), G'arbiy Amerikaga (14,5 foiz yoki 3,7 trln. AQSh dollari) va G'arbiy Yevropa mamlakatlariga (9,9 foiz yoki 1,8 trln. AQSh dollari) [2]. Buning natijasida Yevropa Ittifoqi mamlakatlari haftasidagi texnologik tafovut yanada keskinlashish ehtimoli ortadi.

Darhaqiqat, O'zbekiston Respublikasining sayyohlik salohiyati jadal rivojlanmoqda. So'nggi yillarda mamlakat milliy iqtisodiyotining strategik tarmoqlaridan biri sifatida turizmni rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar izchil amalga oshirilmogda. Bu esa uning tez rivojlanishi, yangi ish o'rinlarini yaratish, daromadlarni ko'paytirish, aholi turmush darajasi va sifatini yuksaltirish, shuningdek, investitsion jozibadorligini oshirishga imkon beradi.

Shuni ta'kidlash lozimki, turizm sohasida raqamli transformatsiya'ning muhim tendensiyalari paydo bo'lmoqda va ushbu texnologiyalarning turizm mahsulotlari va xizmatlariga integratsiyasi raqamli turizmga olib boradigan innovatsion jarayonning asosiy unsuri bo'lib sanaladi. Turizm sanoatining hozirgi holati ko'p jihatdan internet tarmog'iga ulanish, tarmoq orqali taqdim etiladigan elektron tranzaksiyalar va xizmatlarga bog'liq, shu munosabat bilan raqamli yechimlardan foydalanishni kengaytirish sayyohlik korxonalarini biznes ehtiyojlariga moslashtirish uchun zarur shartdir [3]. Shunga o'xshash vaziyat iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida ham sodir bo'lmoqda. Hamda tashrif buyuruvchilarning ko'pchiligi O'zbekistonga kelishidan maqsad - tanishlari va yaqinlarini ziyorat qilishdir. Bu shakllangan tashrif buyuruvchilar umumiy sonining 84,7 foizini tashkil etadi. Ikkinchi yirik segment 7,9 foiz bo'lib, O'zbekiston uchun dam olish uchun tashrif buyurganlardir. Keyingi o'rinda O'zbekistonga biznes va professional maqsadlarda tashrif buyuruvchilar guruhi (1,2 foiz), dori-darmon va sog'lomlashtirish va savdo (tijorat) maqsadida tashrif buyuruvchilar 0,8 foizni tashkil etadi. Har bir tashrifning o'rtacha davomiyligi 6,9 kecha, ko'pchilik sayyohlar tashrif vaqti (79 foiz) 1 kechadan 9 kechagacha va 19,8 foizi 10 kechadan 39 kechagacha. Sayyohlarning 2 foizi mamlakatda 40 kechadan kamni tashkil etadi.

O'zbekiston 2025-yilgacha respublikada turizmni rivojlantirish O'zbekistonga tashrif buyurish maqsadlari bo'yicha 2025-yilda buyurtma qilingan xorijiy sayyohlar soni 89,3 ming kishiga yetkazib berish turistik xizmatlar eksporti 2018-yildagi 1040,9 mln. dollardan 2232,8 mln. dollarga yetdi. O'zbekistonda 2017-yil boshidan xalqaro turizm sohasida sezilarli taraqqiyotning yangi bosqichi boshlandi. 2018-yilda Isroil, Indoneziya, Koreya Respublikasi, Malayziya, Singapur va Turkiya fuqarolari uchun vizasiz rejim o'rnatildi. Bundan tashqari, 39 ta davlat fuqarolariga viza berish tartibi soddalashtirildi. Undan tashqari, turizm infratuzilmasini rivojlantirish borasidagi sa'y-harakatlari keyingi yillarda ancha yuqori darajaga ko'tarildi. Xususiyl sektorini qo'llab-quvvatlash va himoya qilish

bo'yicha ko'rilgan chora-tadbirlar turistik tashkilotlar va mehmonxona ob'ektlari sonining ko'payishiga xizmat qiladi.

O'zbekistonda infratuzilma ob'ektlarini qurish va rekonstruksiya qilish bo'yicha amalga oshirilgan chinakam keng ko'lamli ishlar tufayli aeroportlar xalqaro port maqomini oldi. O'zbekistonga tashrif buyurgan sayyohlar respublikaning diqqatga sazovor joylari va temir yo'l transporti orqali borish imkoniyatiga ega. Hamda turizm infratuzilmasini rivojlantirish bo'yicha yirik investitsiya loyihalari amalga oshirildi. Mazkur yo'nalishlardagi davlat siyosati turizmni rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, bu soha kelgusida hududlar va ularning infratuzilmasini jadal kompleks rivojlantirishning harakatlantiruvchi kuchlaridan biriga aylanishi, bunday muhim ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etishga hissa qo'shishi zarur. Yuz minglab yangi ish o'rinlarini yaratish, hududiy diversifikatsiya va jadal rivojlanishni ta'minlash, aholi daromadlari, turmush darajasi va sifatini oshirish, valyuta tushumlari hajmini oshirish, davlat imiji va investitsion jozibadorligini oshirish kabi vazifalarni amalga oshirish belgilangan. Shu bilan birga, kelayotgan sayyohlar tarkibida an'anaviy ravishda qo'shni davlatlardan kelgan sayyohlar soni ustunlik qilishi belgilangan. Bu esa O'zbekistonda raqamli turizmni rivojlantirish istiqbollari belgilashga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ayupov R.H., Boltaboyeva G.R. Raqamli iqtisodiyot asoslari. Darslik. - T.: TMI, 2020. - 19 b.
2. Sizing the prize What's the real value of AI for your business and how can you capitalise? - Pwc, 2017. Pp.3-7.
3. Xurramov O.K. Raqamli turizm [Matn]: darslik / O.K.Xurramov. - Buxoro: Sadridin Salim Buxoriy" Durdona, 2021. - 19 b.